

Szkolny Program Profilaktyki

Rok szkolny 2014/2015 dla klas IV-VI

Szkolny Program Profilaktyki Szkoły Podstawowej nr 16 im. Janusza Korczaka na rok 2014/2015 odpowiada na problemy środowiska szkolnego, a także uwzględnia priorytety Ministra Edukacji Narodowej oraz Kuratora Oświaty. Minister Edukacji Narodowej jako najważniejszy priorytet wyznaczył „Rok Bezpiecznej Szkoły”, który wynika z polityki oświatowej państwa „Wzmacnianie bezpieczeństwa w szkołach i placówkach oświatowych”. Zadania i problemy wymagające podjęcia intensywnych działań zostały wyłonione w przeprowadzonych badaniach ankietowych pod koniec ubiegłego roku szkolnego.

Diagnoza - uczniowie:

Ankieta przeprowadzona wśród uczniów klas 4-6 wykazała, że 89% ankietowanych często spędza czas ze swoimi kolegami i koleżankami. Swoje kontakty z rówieśnikami poza szkołą ocenia bardzo dobrze 69%, źle – 2%. Bardzo dobre samopoczucie w kręgu szkolnym deklaruje 56 % uczniów, dobre – 42%, złe – 2%. Przykrości ze strony kolegów i koleżanek doświadcza 44% respondentów (56% nie doświadcza przykrości). Ankietowani wymienili następujące formy doświadczanej przykrości: obrażanie – 16%, przezywanie – 14%, popychanie – 10%, wyśmiewanie – 5%, bicie – 5%, dokuczanie – 3%. W konflikty z innymi osobami popada często 38% uczniów, nigdy – 23%. Najczęściej uczniowie wchodzi w konflikt z rówieśnikami – 68% oraz rodzicami – 23%.

Respondenci podali swoje propozycje działań służących poprawie bezpieczeństwa w szkole:

- organizacja przerw: wychodzenie na dwór – 25%, przerwy w klasie – 11%, organizowanie gier i zabaw – 6%, karaoke/muzyka – 5%;
- unikanie konfliktów: zgłaszanie nauczycielowi, dogadywanie się, ignorowanie dokuczających, niewyciąganie pochopnych wniosków, trzymanie się blisko nauczyciela, pobyt w sali wyciszeń, większe kary dla odpowiedzialnych za konflikty, lepsze pilnowanie, szybsza reakcja nauczyciela, przerwy w salach;
- nagradzanie uczniów: nagrody rzeczowe (przybory szkolne, pieniądze, cukierki), dyplomy, puchary, podwyższona ocena, dodatkowa ocena, pochwała przed klasą, plusy, możliwość nienoszenia mundurka.

Przeprowadzone badanie dostarczyło również informacji na temat absencji uczniów w szkole, kontaktu z używkami i środkami odurzającymi oraz aktywności pozalekcyjnej ankietowanych. Nieobecność w szkole określaną jako „kilka razy w roku” wskazało 62% uczniów, natomiast odpowiedź „kilka razy w semestrze” wybrało 30% badanych. 98,9% uczniów odpowiedziało, że ich nieobecności w szkole usprawiedliwiają rodzice. Prawie sto procent uczniów deklaruje,

że nigdy nie paliło papierosów, nie zażywało narkotyków ani alkoholu. O skutkach używania środków uzależniających 87% ankietowanych dowiedziało się w szkole.

Udział w różnorodnej aktywności sportowej wskazało 79% uczniów. W różnych formach zajęć pozalekcyjnych uczestniczy 61% ankietowanych, wśród których dominuje matematyka, pływanie, język angielski, piłka nożna, szkoła muzyczna, taniec, SKS, zajęcia z historii i przyrody.

Diagnoza – nauczyciele

Z ankiety przeprowadzonej wśród nauczycieli wynika, że wszyscy badani prowadzą działania profilaktyczne. Formy prowadzonych działań profilaktycznych charakteryzują się wysokim poziomem rozproszenia, a są to: rozmowy – 29%, rozmowy indywidualne – 20%, realizacja programu „Spójrz inaczej” – 8%, realizacja programu „Znajdź właściwe rozwiązanie” – 8%, realizacja programu „Trzymaj formę” – 4%, konsultacje z pedagogiem i psychologiem – 8%, lekcje o zdrowych nawykach i bezpiecznych zachowaniach – 4%, gry przeciwko agresji – 4%, bajkoterapia – 4%, lekcje wychowawcze–pogadanki – 16%, wycieczki – 8%, spotkania popołudniowe – wspólne spędzanie czasu (kino, teatr) – 4%, realizacja programu „Mama, tata i ja”- 4%, projekty - %, powiadamianie wychowawcy lub dyrekcji – 4%, realizacja programu „Czyste ręce” – 12%, realizacja programu „Pij mleko” – 4%, realizacja programu „Nie pal przy mnie” – 8%, realizacja programu „Stop wszawicy” – 4%, udział w akcji „Owoce i warzywa w szkole „ – 4%, udział w akcji „ Mleko w szkole” – 8%, realizacja programu „III elementarz” – 4%, filmiki edukacyjne – 4%, pedagogizacja rodziców – 4%, realizacja programu profilaktycznego – 14%.

Nauczyciele zaobserwowali, iż najczęstsze formy przemocy wśród uczniów to: przezwiska – 100%, wyśmiewanie i dokuczanie – 79%, używanie wulgarnych słów – 54%.

Z wypowiedzi ankietowanych wynika, że na terenie szkoły nie występują przypadki: palenia papierosów, picia alkoholu, zażywania narkotyków, wymuszania pieniędzy.

Jako sytuację, podczas której najczęściej mają miejsce naganne zachowania uczniów nauczyciele wskazali przerwę – 50%.

Ankietowani stosują następujące sposoby promowania właściwych zachowań uczniów: pochwała przed klasą – 95%, pochwała przed rodzicami – 79%, postawienie właściwej oceny z zachowania – 37%. Pojedyncze odpowiedzi dotyczyły rzadko stosowanych form nagradzania właściwych zachowań. Wśród nich pojawiły się: pochwała na apelu, przywilej (np. wyjście na basen), dodatkowa pomoc w klasie (np. podlewanie kwiatków), możliwość wyboru grupy ćwiczebnej, rola lidera grupy, wyjście na boisko lub plac zabaw, możliwość niesienia pomocy młodszym uczniom, nagradzanie punktami z zachowania zgodnie z regulaminem danej klasy.

Zdaniem nauczycieli źródłem negatywnych zachowań uczniów są: problemy w domu rodzinnym – 58%, brak ideałów i dobrego przykładu z domu – 29%, brak konsekwencji rodziców – 20%.

Ankietowani zaproponowali zagadnienia, które należy ująć w programie profilaktyki :

- praca z uczniem w domu i w grupie rówieśniczej – 4%
- zdrowy styl życia – 4%
- Internet i nadmierne korzystanie z urządzeń mobilnych i komputerowych – 12%
- Pedagogizacja rodziców – właściwe reakcje na poczynania własnych dzieci – 4%
- Kultura osobista. Co wolno dzieciom – 4%
- Używanie wulgaryzmów – jak temu zaradzić? – 4%
- Obowiązki i przywileje dzieci w domu – 4%
- Dlaczego mam być dobry, dlaczego mam nie kraść i oszukiwać – 4%
- Czy warto pomagać innym, mniej zamożnym? – 4%
- Co to jest przyjaźń? – 4%
- Prawidłowe odżywianie dzieci. Śmieciowe jedzenie - 4%

- Pokojowe rozwiązywanie konfliktów – 25%
- Asertywność - 16%
- Metody zastępowania agresji – 12%
- Rozmowa bez przemocy i agresji – 12%
- Szacunek do siebie i drugiej osoby – 12%
- Dialog w rozwiązywaniu konfliktów - 8%
- Sposoby radzenia sobie z agresją – 8%
- Wzorzec prawidłowych zachowań w różnych sytuacjach -12%
- Szkodliwość zażywania używek – 8%
- Zastraszanie, agresja i złość – 8%

Diagnoza – rodzice

W badaniu ankietowym skierowanym do rodziców wzięło udział 215 osób.

Formy pomocy uczniom i zapobiegania przemocy i agresji, jakie podejmują nauczyciele w szkole, zna 56,8% rodziców uczniów klas 1-3 i 62,3% rodziców uczniów klas 4 - 6. Ankietowani podają wiele różnorodnych form działań podejmowanych przez szkołę, których celem jest przeciwdziałanie niewłaściwym zachowaniom uczniów. Są to m.in.: rozmowy z uczniami i rodzicami, wezwanie rodziców do szkoły, wpisywanie uwag do zeszytu kontaktów, upomnienia, kierowanie do specjalistów, organizowanie przerw w klasie, stosowanie systemu motywacyjnego, szkolenia, warsztaty dla rodziców, konsultacje, rozmowa z dyrektorem, obniżenie oceny z zachowania, pobyt ucznia w sali wyciszeń, zajęcia profilaktyczne, prelekcje, pogadanki, warsztaty, projekty, plakaty.

Środki zaradcze stosowane przez nauczycieli w przypadku negatywnych zachowań uczniów zna 68,5% rodziców uczniów klas 1-3 i 91,3% rodziców uczniów klas 4–6. Z wypowiedzi rodziców wynika, że najczęściej stosowanym przez nauczycieli klas 1–6 środkiem zaradczym jest rozmowa z wychowawcą i wezwanie rodziców. 77,4% rodziców klas 1-3 i 85,5% rodziców klas 4-6 deklaruje, że zna sposoby promowania pozytywnych zachowań uczniów. Zdaniem rodziców dzieci młodszych najczęściej stosownym przez nauczycieli sposobem promowania właściwych zachowań jest pochwała przed klasą – tak sądzi 71,9% rodziców. Wśród rodziców uczniów klas starszych dominuje pogląd, iż głównym narzędziem promocji pożądaných zachowań jest postawienie właściwej oceny z zachowania- - odpowiedziało tak 73,9% badanych. Ankietowani z klas 1–6 wskazali korytarz szkolny jako miejsce, gdzie najczęściej dochodzi do nagannego zachowania uczniów – 74,95 odpowiedzi.

Wyrządzenie krzywdy dziecku na terenie szkoły potwierdziło 24,7% rodziców uczniów klas 1-3 oraz 36,2% rodziców uczniów klas 4–6. Jako najczęściej występujące formy krzywdzenia w klasach 1-3 wskazano: śmianie się, dokuczanie – 19,1%, przezywanie – 18,5% i używanie wulgaryzmów – 6,8%, natomiast w klasach 4 -6: przezywanie – 30,4%, śmianie się, dokuczanie – 23,2% oraz używanie wulgarnych słów – 17,4%.

Pomoc na terenie szkoły uzyskało 34,3% rodziców klas 1-3 i 33,3% rodziców klas 4–6. 21,2% rodziców dzieci z klas 1-3 i 26,1% rodziców uczniów klas 4-6 odpowiedziało, że nie otrzymało pomocy na terenie szkoły.

Wnioski

- zarówno uczniowie, jak i rodzice oraz nauczyciele zgłaszają, iż istnieje problem poczucia bezpieczeństwa u uczniów w czasie przerw, zwłaszcza podczas długiej przerwy;
- uczniowie potrzebują ruchu i świeżego powietrza, i chcą spędzać długą przerwę na dworze, pewna grupa proponuje przerwy w klasie;
- w szkole nie jest zbyt wiele przejawów agresji, jednak przeważającą formą jest agresja werbalna (obrażanie słowne i przezywanie), w nieco mniejszym stopniu agresja fizyczna (popychanie);
- w szkole nie ma problemu stosowania używek przez uczniów, uczniowie są świadomi szkodliwości stosowania różnych używek;
- wielu uczniów uprawia jakiś sport lub uczestniczy w innych zajęciach pozalekcyjnych;
- nauczyciele jako główną formę nagradzania pozytywnych zachowań uczniów stosują pochwałę przed klasą lub przed rodzicami oraz postawienie właściwej oceny z zachowania, rzadko odwołują się do innych form wzmacniania pozytywnego;

- nauczyciele upatrują źródła negatywnych zachowań uczniów w domu rodzinnym dziecka (problemy rodzinne, brak dobrego wzorca, brak konsekwencji rodziców), jednak w podejmowanych działaniach profilaktycznych brak jest spójnych i systematycznych działań mających wesprzeć rodzinę;
- nauczyciele podejmują różnorodne działania profilaktyczne, jednak brak jest spójności w ich działaniach;
- program profilaktyki powinien uwzględniać tematykę z zakresu pokojowego rozwiązywania konfliktów, asertywności, rozmowy bez przemocy, agresji, szacunku do drugiej osoby, internet i nadmierne korzystanie z urządzeń mobilnych i komputerowych.

Program Profilaktyki dla klas IV-VI

Cel główny Programu:

Zwiększenie bezpieczeństwa w szkole oraz ukształtowanie zdrowego człowieka, który potrafi prawidłowo funkcjonować w grupie społecznej oraz aktywnie spędza czas i rozwija swoje zainteresowania..

Cel szczegółowy nr 1:

Kreowanie zdrowego, bezpiecznego i przyjaznego środowiska szkoły przez:

- 1.1. Budowanie pozytywnych relacji społecznych.
- 1.2. Rozwijanie kompetencji społecznych uczniów oraz wspieranie prawidłowego rozwoju osobowości dzieci i młodzieży.
- 1.3. Uspołecznianie szkoły i integrowanie środowiska szkoły, w tym uczniów z niepełnosprawnościami, przewlekłe chorych.
- 1.4. Rozwijanie potencjału szkoły w zakresie bezpiecznego funkcjonowania uczniów, w tym ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.
- 1.5. Rozwijanie kompetencji wychowawczych nauczycieli i rodziców.

Cel szczegółowy nr 2:

Zapobieganie problemom i zachowaniom problemowym uczniów przez:

- 2.1. Profilaktykę agresji i przemocy, w tym cyberprzemocy.
- 2.2. Przeciwdziałanie używaniu substancji psychoaktywnych przez uczniów oraz profilaktykę uzależnienia od gier komputerowych, Internetu.
- 2.3. Rozwiązywanie kryzysów rozwojowych i życiowych uczniów, m.in. związanych z wyjazdem rodziców za granicę w celach zarobkowych, a także przemocą w rodzinie.

Cel szczegółowy nr 3:

Promowanie zdrowego stylu życia wśród dzieci i młodzieży przez:

- 3.1. Kształtowanie prawidłowych nawyków dbania o zdrowie własne i innych osób.
- 3.2. Zachęcanie do zdrowego i aktywnego spędzania wolnego czasu, podejmowania aktywności fizycznej w szkole, udziału w kółkach zainteresowań.
- 3.3. Tworzenie warunków do prawidłowego rozwoju emocjonalnego i społecznego uczniów.

Czynniki chroniące, które potencjalnie wpływają na prawidłowy rozwój w obszarze zdrowia psychicznego, szczególnie u dzieci, związanych ze szkołą to:

- 1) poczucie przynależności;
- 2) pozytywny klimat szkoły;
- 3) prospołecznie nastawiona grupa rówieśnicza;
- 4) wymaganie od uczniów odpowiedzialności i udzielania sobie wzajemnej pomocy;
- 5) okazje do przeżycia sukcesu i rozpoznawania własnych osiągnięć;
- 6) zdecydowany brak akceptacji przez szkołę dla przemocy.

Zdrowa i bezpieczna szkoła – to szkoła, która zapewnia uczniom:

- 1) wysokie oczekiwania, standardy, przy równoczesnym udzielaniu wsparcia uczniom i ich rodzicom przez nauczycieli i pozostały personel szkoły;
- 2) możliwość budowania przyjaznych relacji z kolegami;
- 3) dobrą atmosferę, ogólny etos i eksponowane wartości;
- 4) zasady i brak zgody na jakiegokolwiek formy przemocy;
- 5) możliwość zdobywania pozytywnych doświadczeń i osiągnięcia sukcesów w ważnych zadaniach oraz podejmowania odpowiedzialności;
- 6) poczucie ładu i porządku w otoczeniu;
- 7) możliwość uczestniczenia w zajęciach pozalekcyjnych.

Każdy człowiek żyje w określonym środowisku (domowym, rówieśniczym, szkolnym), które ma istotny wpływ na jego funkcjonowanie. Środowisko to może wywierać wpływ pozytywny i negatywny na życie i funkcjonowanie młodego człowieka. W podejmowanych działaniach profilaktycznych istotne znaczenie ma ukształtowanie w każdym uczniu takiej odporności, aby pomimo różnych czynników ryzyka i trudnych sytuacji życiowych potrafił radzić sobie z zagrożeniami a jego proces adaptacji przebiegał prawidłowo.

Nowa koncepcja profilaktyki pozytywnej koncentruje się więc na:

- 1) odkrywaniu i wzmacnianiu zasobów i potencjału jednostki, w tym na promowaniu pozytywnych umiejętności życiowych u dzieci i młodzieży;
- 2) odkrywaniu i wzmacnianiu zasobów i potencjałów bliskiego środowiska rodzinnego i szkolnego.

Aktualne wymagania wobec szkoły koncentrują się więc na tym, aby była ona środowiskiem wspierającym dla uczniów, aby ograniczyć do niezbędnego minimum środki restrykcyjne na rzecz rozwijania wśród uczniów umiejętności wolnego od przemocy rozwiązywania sytuacji konfliktowych, przeciwdziałanie przemocy i uzależnieniom, kształtowanie postaw akceptujących różnorodność. Powinno to być realizowane poprzez:

- 1) przekazywanie wartości i norm społecznych;

- 2) budowanie przyjaznego klimatu w klasie i w całej szkole, budowanie wspierających relacji między nauczycielami, uczniami i rodzicami;
- 3) realizowanie edukacji zdrowotnej i promocji zdrowia w szkole;
- 4) wyrównywanie szans edukacyjnych uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, odmiennych kulturowo i wielojęzycznych;
- 5) kształtowanie umiejętności życiowych u uczniów;
- 6) zwiększanie kompetencji wychowawczych znaczących osób dorosłych – rodziców i nauczycieli;
- 7) wspieranie działań w ramach sportu szkolnego przez włączanie i angażowanie uczniów w różne formy aktywności ruchowej i budowanie współpracy pomiędzy szkołą a szkolnymi i uczniowskimi klubami sportowymi.

ZADANIA SZCZEGÓŁOWE

Zadania	Sposób realizacji	Termin	Osoby odpowiedzialne
Zajęcia integrujące zespół klasowy	Zajęcia integracyjne w klasach IV-VI	IX-VI	Wychowawcy
Zapoznanie uczniów z Prawami Człowieka	Lekcje wychowawcze, pogadanki	IX-XI	Wychowawcy, nauczyciele
Zapoznanie uczniów z aktualną wersją WSO i Kodeksu Ucznia	Lekcja wychowawcza	IX	Wychowawcy
Kształtowanie umiejętności kulturalnego zachowania się w grupie społecznej	Modelowanie kulturalnego zachowania się wobec innych	IX-VI	Nauczyciele, wszyscy pracownicy szkoły
	Lekcje wychowawcze, pogadanki		
Zapobieganie agresji: słownej, fizycznej i psychicznej	Apel porządkowy – zapoznanie z zasadami bezpieczeństwa w szkole (zachowanie na lekcjach i przerwach, funkcjonowanie Sali Wyciszeń)	IX	Samorząd uczniowski (opiekun, wicedyrektor)
	Wdrożenie do realizacji Szkolnego Systemu Bezpieczeństwa	IX-VI	Nauczyciele (zapoznanie uczniów i rodziców – wychowawcy)
	Wdrożenie do realizacji Systemu Interwencji Wychowawczej	IX-VI	Nauczyciele (zapoznanie uczniów i rodziców – wychowawcy)
	Samopomoc koleżeńska – pomoc w nauce	IX-VI	Chętni nauczyciele
	Realizacja programów profilaktycznych „Stop agresji” “Rozwijamy asertywność”	X-V	Wychowawcy
	Prelekcja nt. konsekwencji prawnych stosowania różnych form przemocy, wagarowania i łamania prawa przez małoletnich (policjant, straż miejska)	V-VI	Pedagog szkolny
	Pogadanka dla rodziców nt. konsekwencji prawnych stosowania różnych form przemocy, wagarowania i łamania prawa przez małoletnich	IX-II	Wychowawcy

Promowanie postaw prozdrowotnych	Lekcje wychowawcze, pogadanki nt. aktywnego spędzania czasu wolnego, udziału w zajęciach pozalekcyjnych, zdrowego odżywiania, zagrożeń związanych z nadmiernym opalaniem itp.	IX-VI	Nauczyciele
	Imprezy klasowe i szkolne, wycieczki, szkolne zajęcia sportowe		
Promowanie bezpieczeństwa w szkole i w drodze do szkoły, a także podczas ferii	Lekcje wychowawcze, pogadanki	IX-VI	Nauczyciele, pielęgniarka szkolna, szkolny koordynator ds. bezpieczeństwa, nauczycieli zajęć technicznych
	Dyżury nauczycieli na przerwach oraz w stołówce szkolnej		
	Przygotowanie uczniów do zdobycia karty rowerowej		
Nauczanie dzieci radzenia sobie z emocjami i trudnymi sytuacjami	Lekcje wychowawcze nt. rozpoznawania emocji oraz sposobów radzenia sobie z negatywnymi emocjami (zgodnie z potrzebami danej klasy)	IX-VI	Wychowawcy, pedagog, psycholog
	Zajęcia o charakterze socjoterapeutycznym (dla uczniów z problemami wychowawczymi - zgodnie z zapotrzebowaniem)	IX-VI	Psycholog
Współpraca z rodzicami, pedagogizacja rodziców, integracja na płaszczyźnie szkoła-uczeń-rodzic	Zebrania rodziców	IX-VI	Wychowawcy, dyrekcja
	Indywidualne konsultacje	IX-VI	Pedagog, psycholog, wychowawcy
	„Szkoła dla rodziców”	X-XII	Pedagog
Pomoc w rozwiązywaniu kryzysów rozwojowych i życiowych uczniów, zwiększanie świadomości uczniów o możliwościach uzyskania pomocy w trudnych sytuacjach	Lekcje wychowawcze, pogadanki nt. „Gdzie szukać pomocy w szkole i poza nią?”	IX-VI	Wychowawcy, pedagog, psycholog
	Monitorowanie sytuacji uczniów związanej z wyjazdem rodziców za granicę i udzielanie im różnych form wsparcia w zakresie rozwoju emocjonalnego, poznawczego i społecznego	IX-VI	Wychowawcy, pedagog, psycholog
Koordinacja działań nt. bezpieczeństwa w szkole	Zbieranie informacji o ofertach szkoleniowych i pomocowych: PPP, MOPiS, OIK	IX-VI	Szkolny koordynator ds. profilaktyki, wychowawcy
Przeciwdziałanie nadużyciom związanym z użytkowaniem technologii informacyjnej i	Pogadanki na lekcjach informatyki nt. niebezpieczeństw związanych z używaniem	IX-VI	Nauczyciele zajęć komputerowych

multimedialnej	oraz uzależnieniem od komputera i Internetu, program „Bezpieczny Internet”		
Zapobieganie uzależnieniom od używek, kształtowanie postaw prozdrowotnych	Programy profilaktyczne:	X-V	
	„Odłot” + lekcje wychowawcze nt. używek		Pedagog, Wychowawcy
	„Trzeci elementarz” – elementy programu;		Pedagog Wychowawcy
	Rozwijanie pasji i zainteresowań w ramach zajęć pozalekcyjnych (pogadanki na lekcjach wychowawczych, kółka zainteresowań)	IX-VI	Nauczyciele
	Szkolny Dzień Profilaktyki	V	Pedagog Psycholog

EWALUACJA

Pod koniec roku szkolnego 2014/15 zostanie przeprowadzone badanie ankietowe wśród nauczycieli i uczniów. W badaniu zostanie wykorzystana ta sama ankieta, która stanowiła podstawę wyłonienia aktualnych problemów wymagających działań profilaktycznych.

Zespół ds Szkolnego Programu Profilaktyki w składzie: Anna Kowalik (psycholog), Janina Stawicka (nauczyciel), Aleksandra Kaput (nauczyciel)